HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אתייקורי הוא דמתייקרו בי אמר רב יהודה אמר רב ניקבה כנפה מצטרפים לרובא מתיב רב ירמיה (א)[א]ובגולגולת שיש בה נקב אחד ארוך אפילו יש בה נקבים הרבה מצטרפים למלא מקדח אלמא כיון דשיעורה מלא מקדח למלא מקדח מצטרפין ה"נ כיון דשיעוריה כאיסר לכאיסר מצטרפין אישתמיטתיה הא דאמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [ב]נקבים שיש בהן חסרון מצטרפין לכאיסר ושאין בהן חסרון מצטרפין לרובא אמר רבה בר בר חנה א"ר יהושע בן לוי ניטלה הימנה רצועה מצטרפת לכאיסר בעא מיניה רבי יצחק בר נחמני מרבי יהושע בן לוי ניקבה כנפה מהו אמר ליה הרי אמרו נקבים שיש בהן חסרון מצטרפין לכאיסר ושאין בהן חסרון מצטרפין לרובא בעופא מאי אמר רבי יצחק בר נחמני לדידי מפרשא לי מיניה דרבי אלעזר [ג]מקפלו ומניחו על פי הקנה אם חופה את רוב הקנה טרפה ואם לאו כשרה אמר רב פפא וסימניך נפיא [ד]נפחתה כדלת אמר רב נחמן כדי שיכנס איסר לרחבו (ב)[ה]נסדקה אמר רב אפילו לא נשתייר בה אלא חוליא אחת למעלה וחוליא אחת למטה כשרה אמרוה קמיה דרבי יוחנן אמר מה חוליא ומה חוליא דקאמר רב אלא אימא [ו]אפילו לא נשתייר בה אלא משהו למעלה ומשהו למטה כשרה אמרוה קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יונתן הכי אמר להו (ג)ידעין חברין בבלאי לפרושי כי האי טעמא תנא רבי חייא בר יוסף קמיה דרבי יוחנן [ז]כל הצואר כולו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה עד כנפי ריאה התחתונה אמר רבא תחתונה שהיא עליונה שאני אומר [ח]כל שפושטת צוארה ורועה ובלבד שלא תאנס בעי רב חנינא ואיתימא רב חנניה אנסה עצמה מהו [ט]תיקו יתיב רבי יוחנן ורשב"ל נפק מילתא מבינייהו אנס בסימנים ושחט פסולה [י]ניקב הקנה למטה מן החזה נידון כריאה תנו רבנן (ד)[כ]איזהו חזה זה הרואה את הקרקע למטה עד הצואר למעלה עד הכרם חותך שתי צלעות משתי דפנות אילך ואילך וזהו חזה הניתן לכהנים: ניקב קרום של מוח: רב ושמואל דאמרי תרוייהו קרמא (ה)עילאה אע"ג דלא אינקיב תתאה ואמרי לה [ל]עד דאינקיב תתאה אמר רבי שמואל בר נחמני וסימניך חייתא דמתנח ביה מוחא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי כנגדו בביצים ניכר א"ר שמעון בן פזי אמר ריב"ל משום בר קפרא [מ]מוח כל מה שבקדירה נדון כמוח התחיל למשוך נדון כחוט השדרה ומהיכן מתחיל לימשך אמר רבי יצחק בר נחמני לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יהושע בן לוי [נ]כמין שני פולין

פולין

אתייקורי מתייקרי בי. נכבדין הם במה שאני סועד אצלם והנאתם היא ואין זו מתנה: **כנפה.** הגרגרת סביב סביב להיקפה נקבים דקים כנפה: **מצטרפין הנקבים לרובא.** אילו היו כולן מחוברים יחד היה רובא נפסק טרפה: **ובגולגולת.** לגבי אהל המת תניא (אהלות פ"ב משנה ג) בההיא דכמה חסרון בשדרה קתני סיפא (ו)ובגולגולת כדי שינטל מן החי וימות הוי חסרון ולא מטמא ואמרינן בבכורות (דף לח.) כמה ינטל מן החי וימות כמלא מקדח של רופאים ותני עלה דאם יש בו נקב אחד ארוך שאין עגול רואים אותו אם יתנו ארכו לעגלו והוי כמלא מקדח הוי חסרון או אפילו יש בו נקבים קטנים הרבה כולן מצטרפין לכמלא מקדח: **אלמא כיון.** דשיעור חסרון גולגולת כמלא מקדח הוא מצטרפין נקבים הקטנים לכמלא מקדח כאילו הוי חד נקב ולא יהבינן בהו שיעורא אחרינא: **והכא נמי.** אע"ג (א) דבפסוקות שיעורא לרובא גבי נקובה תנן במתניתין (לקמן דף נד.) עד כמה תחסר עד כאיסר האיטלקי אלמא נקב הקנה טריפתו בכאיסר וגבי נקבים קטנים[א] בעי כאיסר לשעורינהו: **אישתמיטתיה.** להאי מקשה: **מצטרפין לרובא.** דהוו כפסיקה בעלמא דלא מיחסרא וניקבה כנפה נמי בדליכא חסרון: **ניטלה הימנה רצועה.** לארכה דאיכא חסרון: **מצטרפת לכאיסר.** אי (ב) כי מעגלת לה הויא איסר טרפה: **בעופא.** נקבים דחסרון בעוף דליכא למימר בגרגרת דידיה כאיסר בכמה הוי שיעוריה: **מקפלו.** חותך למטה מן הנקבים ובצדיהם עד שיוכל לקפל הרצועה שהן בה כלפי פי הקנה ומניחו למקום הנקבים ע"פ הקנה: **אם חופה.** בין הנקבים והשלם שבין נקב לנקב את רוב הקנה אע"ג דבנקבים גרידי ליכא רובא: **טריפה.** הואיל ויש בהן חסרון ושיעור סמיכת נקבים זה לזה כנפה דהא איניקבה כנפה קיימינן: **וסימניך.** שלא תשכח שמועה זו ולא תימא כאיסר או מצטרפין לרובא: **נפיא.** כעין שעושין הנפה שמניחין שם יריעות זנב הסוס על פי העוגל. וזה סימן יהא לך נקבה כנפה שאלת ומעשה נפה השיבוך: **נפחתה כמין דלת.** ולא נטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שם כעין דלת במזוזתו: **כדי שיכנס איסר לרחבו.** ושיעור גדול הוא זה מאיסר דהכא בעינן נכנס ויוצא משום דאין כאן חסרון והדלת סותם את הנקב: **נסדקה.** לארכה. וקילא מכולהו דהיכא דנפסק לרחבה ברובא מתוך שהריאה מושכת למטה והצואר מושך למעלה ניתק והולך לגמרי ולא הדר חלים שולדר"א בלע"ז אבל לארכה כל כמה שהצואר נמשך הסדק סוגר והולך הלכך הדר חלים: **חוליא.** טבעת שמעתי. ובעיני נראה שהן שלש טבעות כדאמרינן במנחות (דף לט.) כדי שיכרוך וישנה וישלש הויא חוליא לגבי ציצית: **מה חוליא ומה חוליא.** למה לכם החוליות הללו דקאמר רב: הכי גרסינן **אמרוה קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יונתן הכי** ולא גרסינן **איכא דאמרי: הכי.** כדקאמר רבי יוחנן משהו למעלה ומשהו למטה אמרוה קמיה משמיה דרבי יונתן: **חברין בבלאי.** רבי יונתן מבבל סליק: **כי האי טעמא.** לשבח קאמר: **מטבעת הגדולה.** כרבי יוסי ברבי יהודה ומחלוקתו בפ"ק (לעיל דף יח.) נקט לה מיהו אנן קיימא לן כרבי חנינא בן אנטיגנוס דמשפוי כובע ולמטה כשרה (לעיל יט.) דהיינו למעלה מן הטבעת: **כנפי ריאה.** אוני ריאה: **התחתונה.** כדמפרש רבא תחתונה כשהבהמה תלויה דהיינו אונות קטנות שהיא עליונה כשאוחזין בקנה והריאה תלויה למטה: **כנפי.** כמות שהן נמתחין ופורשין כנפים למעלה אע"פ שהקנה יורד ביניהם עד מקום חיבורן: **שאני אומר כל שפושטת צוארה ורועה.** ולא יותר לכך אני מפרש תחתונה שהיא עליונה שלא תאמר תחתונה כשאוחזין הקנה דהיינו כנגד כל הריאה: **שלא תאנס.** למשוך הסימנים חוץ לחזה בידי אדם: **אנסה עצמה.** לפשוט מאד צוארה בשעת שחיטה מהו: **תיקו.** ולחומרא וכן הלכה: **למטה מן החזה.** למקום שאין ראוי לשחיטה: **נידון כריאה.** בנקב משהו ולא ברוב כגרגרת: **ת"ר איזהו חזה.** לגבי חזה ושוק של שלמים הניתן לכהנים: **הרואה את הקרקע.** אינו משבר מן הצלעות בגובה הצדדין כלום אלא השומן התחתון כמות שהוא[ב] בחסחוס שבראשי הצלעות: **למעלה עד הכרם וכו'.** ושיעור ארכו למעלה עד הכרם כשהבהמה תלויה להפשיט היו נוטלים אותו וחותך ב' צלעות הקטנות העליונות עמו משתי דפנות אחד מכאן ואחד מכאן והן שסביב הקנה ונקראין פורציל"א: **קרמא עילאה.** המחובר לגולגולת מבפנים: **ואע"ג דלא איניקיב תתאה.** הקרום הרך [ג]שהמוח מונח בתוכו: **חייתא.** שק כמו (ב"מ דף יד:) חייתא דקיטרי: **דמתנח ביה מוחא.** שהמוח מונח בתוכו: **כנגדו בביצים ניכר.** בביצי זכר אתה יכול להכיר [ד](ז)רבילת המוח שגם להן יש שני קרומים לבד הכיס והאחד חיצון והאחד שהביצים מונחים בו. ומתוך שקרום התחתון של מוח דק מאד ואין ניכר לגמרי ונראה כמוח עצמו הוא נותן לו סימן בביצים: **כל מה שבקדרה.** בגולגולת עד שלא התחיל לצאת מן הקדרה ליעשות חוט שהרי חוט השדרה מן המוח הוא בא: **נידון כמוח.** בנקב משהו: **לימשך.** לצאת מן הקדרה לצד החוט: **נידון כחוט.** בפסיקת הרוב:

מצטרפין לכמלא מקדח. לאו משום דבעו למיסמך כר"ש (ח) אלא משום דר"ש [ה] פירשו שיעור נקב שיעורא דר"ש: **אישתמיטתיה הא דאמר כו'.** ס"ד דרב ירמיה דאפילו בנקבים שיש בהם חסרון קאמר דמצטרפין לרובה מדנקט כנפה דמשמע כנקבי נפה שיש בהם חסרון איירי [ו] ומסיק דבשאין בהן חסרון איירי ולא נקט נפה אלא לומר דמלאה נקבים כנפה ולשון אישתמיטתי' קשה: **ניטלה ממנה רצועה מצטרפת לכאיסר.** תימה לישמועינן ניקבה וכ"ש רצועה: **כדי שיכנס איסר לרחבו.** פירוש לרחבו של איסר שיושיבהו שם על רחבו ויכנס לאפוקי דרך עוביו: **אנסה עצמה.** שפשטה [ז] ראשה יותר מדאי ליטול ירק בבור: **חותך שתי צלעות מכאן ומכאן.** פירש ר"ח שתים מכאן ושתים מכאן והאי חזה לא הוי כההוא דמסכת תמיד (דף לא.) שלא היו שם שום צלעות כדתנן בפ' לא היו כופתין:

מר

מסורת הש"ס

א) [לקמן נז:], ב) [לקמן נד.], ג) [פסחים פט: וש"נ], ד) [תוספתא פ"ט ה"ג], ה) [לקמן נו.], ו) גי' רש"ל ובגולגולת בש"א כמלא מקדח ובה"א כדי וכו' וע"ש שכתב שט"ס ברש"י ועיין רש"א, ז) [נ"א המוח דבילים גם להן וכו' ונמחק תיבת רבילת רש"ל], ח) [באהלות פ"ב משנה ג],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והכא נמי אע"ג דבפסוקת הגרגרת שיעורא: (ב) ד"ה מצטרפ' לכאיסר אי כד מעגלת:

◆

מוסף רש"י

נקב אחד ארוך. ונקדרה בחסרון (לקמן נז:). **מצטרפים למלא מקדח.** ושוב אינה מטמאה באהל לבית שמאי, פלוגתא דשדרה וגלגולת באהלות (פ"ב מ"ג) דהיינו כדי שינטל מן החי וימות, דהכי אמרינן בפרקין (נב:) גבי שדרה וכן לטרפה (לקמן נז:). **חברין בבלאי.** ר' יונתן מבבל הוה ועלה לארץ ישראל (גיטין עח:).

◆

שיטה מקובצת

א] וגבי נקבים קטנים נמי בעי כאיסר: **ב]** שהוא מתפרש בחסחוס שבראשי הצלעות: **ג]** הקרום הרך שהמוח מונח בתוכו הס"ד ומה"ד וסימניך למ"ד קרמא תתאה הס"ד: **ד]** יכול להכיר רבוצת המוח: **ה]** משום דב"ש פירשו שיעורן נקט: **ו]** שיש בהם חסרון איירי ומשני דבשאין: **ז]** אנסה עצמה שפשטה צוארה יותר מדאי:

◆

רבינו גרשום

ניקבה כנפה. כלומר הגרגרת שניקבה ולא ניקבה במקום אחד אלא ברוב מקומות ניקב נקבים דקין מצטרפת לרובה כלומר אם בין כל הני נקבים שיעורן כרוב חללה טרפה. מתיב ר' ירמיה בר אבא ובגולגולת שיש בה נקב אחד ארוך כו' מצטרפין לכמלא מקדח דשיעור נקב לגולגולת לענין טרפה כמלא מקדח: הכא נמי כיון דשיעורו בכאיסר כו' כדבעינן למימר לקמן: נפחתה כדי שיכנס איסר לרחבו: בעופא מאי. כלומר בעופא דאין אנו יכולין לשער נקבים שיש בהן חסרון בכאיסר שהקנה אינו רחב כל כך היכי משערינן. מקפלו ומניחו על פי הקנה כו'. כלומר [ע"פ נקב הקנה]: וסימניך נפיא. כלומר כשם ששוטחין נפיא ע"פ העוגל כך שוטחין הכא ומניחו על

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הל"ח:

מה ב מיי' פ"ג מהל' שחיטה הל' כג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לד סעיף ג:

מו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

מז ד מיי' שם ועיין בהשגות ובכ"מ טוש"ע שם סעיף ה וסעיף ו:

מח ה ו מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף ז:

מט ז ח ט מיי' שם פ"א הלכה ו ז [ח] סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כ סעי' א:

נ י מיי' פ"ז מהל' שחיטה הל"א סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לד ס"י:

נא כ מיי' פ"ט מהל' מעשה הקרבנות הל"י:

נב ל מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לא ס"א:

נג מ נ מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד:

◆

לעזי רש"י

שולדר"א [שולדי"ר]. לרתך.

פורציל"א. חלל הצואר.

◆

רבינו גרשום (המשך)

פי הקנה: נסדקה. כלומר באורך הקנה: הכי גרסינן א) איכא דאמרי אמרוה רבנן קמיה דר' יוחנן משמיה דר' יונתן כו' כלומר כשאמרו משמיה דר' יונתן שבחה ואמר להו ידעין חברין בבלאי כו': אמר רבא תחתונה שהיא עליונה מחיים עליונה כשהבהמה מהלכת וכשתולין אותה תחתונה א"ל אני א' כדי שתפשוט צוארה ותרעה כו' ב) כלומר ר' יוחנן א"ל ר' יצחק בר יוסף ובלבד שלא תיאנס כלומר שלא יהא שום בר אדם אונסה אלא כדי שהיא עצמה תפשוט: אנסה עצמה מאי כלומר מי אמרי' כיון דלאו כל שעתא אין צוארה כ"כ [פשוטה] אסור דלאו מקום שחיטה הוא או דילמא כיון דיכול לפשוט עד אותו מקום מקום שחיטה מקרי תיקו: נידון כריאה ונקובתו במשהו. כנגדו בביצים ניכר כלומר בביצים בהמה שיש שם שני קרמות וכל מה שבקדירה נידון כמוח עצם שהמוח מונח בו זו היא קדירה ואין מונח במקום אחד אלא חורין יש בעצם שמונחת בשנים ושלשה מקומות והכי קאמר מוח שבמקום אחד וכל מה שסביב המוח בחורין כולן נידונין כמוח ומה דינו של מוח ניקב קרום של מוח בכל שהוא טרפה: נידון כחוט השדרה ברוב עורו של מוח:

א) וכ"ה גירסת ספר התרומה לרבינו ברוך בגמ' כאן ועי' בב"ח ביו"ד סימן ל"ד.
ב) נראה דצ"ל אמר ליה ר"ח בר יוסף לר"י.